

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ НІВЕРСИТЕТ

Факультет мистецтв

Кафедра декоративно–прикладного мистецтва та дизайну

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

Ємельова А.П.

«__» _____ 2025 р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 2025р. _____

ПРОЄКТУВАННЯ СЦЕНІЧНОГО КОСТЮМА З ДЕКОРУВАННЯМ
НАРОДНОЮ ВИШИВКОЮ

Кваліфікаційна робота

студентки групи ДО-21

ступінь вищої освіти «бакалавр»

спеціальності 022 Дизайн

(022.03 Дизайн одягу (взуття))

Подосочної Надії Романівни

Керівник: к.п.н., доцент

Ємельова Анна Петрівна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS__ Кількість балів _____

ГоловаЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

Кривий Ріг – 2025

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Подосочна Надія Романівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Подосочна Надія

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, overlapping loops and strokes, positioned above a horizontal line.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. СТВОРЕННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ З ЕЛЕМЕНТАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ	6
1.1 Історико-культурні основи української вишивки у сценічному костюмі	6
1.2 Художньо-естетичні аспекти використання вишивки у сценічному костюмі	9
1.3 Досвід використання елементів української вишивки у сучасному театральному та музичному мистецтві	13
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ	18
2.1. Джерело натхнення та ідеологічна основа образу	18
2.2. Формулювання концепції сценічного образу	19
2.3. Процес створення костюма	20
2.4. Економічні підрахунки виготовлення сценічного костюма	22
Висновок до розділу 2.....	24
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ.....	31
Додаток А	31
Додаток Б.....	32

ВСТУП

Актуальність теми полягає в тому, що вона дає змогу поєднати українську традицію з сучасним мистецтвом. Вишивка – важлива частина нашої культури. У ній – символи, історія, все, що пов’язано з українською ідентичністю. У світі, де активно розвивається мода на етнічні стилі, дослідження того, як вишивка може виглядати на сцені, допомагає не тільки зберігати традиції, а й показувати їх по-новому, у сучасному форматі.

Це особливо важливо для розвитку українського театру й моди. Адже вишивка у сценічних костюмах або дизайнерських колекціях – це не просто декор. Це спосіб говорити про своє, знайоме, глибоке. Таке поєднання дає можливість створювати живий, сучасний образ, який одночасно не відривається від коріння. Тому тема є важливою як для культури загалом, так і для митців, які працюють у сфері сценічного мистецтва та дизайну.

Такий підхід сприяє поширенню знань про українські традиції серед молодшого покоління і сприяє формуванню національної свідомості. Водночас це дозволяє розвивати художнє мислення в контексті національної автентичності та сучасного театрального дизайну.

Мета дослідження полягає у дослідженні процесу створення сценічного образу за допомогою елементів української вишивки, визначення її ролі в сучасному театральному мистецтві, а також аналіз можливостей інтеграції національних традицій в сценічний дизайн для підсилення естетичної виразності та національної ідентичності в художніх постановках.

У роботі на тему сформульовано такі **завдання**:

1. З’ясувати, що саме означають символи у вишивці на традиційному українському одязі та як це впливає на сприйняття сценічного образу.
2. Розібратися, які культурні, соціальні й релігійні чинники впливали на те, як і чому вишивку почали використовувати в театральних костюмах.
3. Показати, яке художнє значення має вишивка у сценічному костюмі – як вона допомагає розкрити персонажа.

4. Зібрати й проаналізувати приклади, де елементи української вишивки використовуються у сучасних театральних постановках.
5. Узагальнити результати дослідження, зробити висновки. Оформити курсову згідно з вимогами, скласти список джерел відповідно до правил.

Об'єкт дослідження – проектування сценічних костюмів в етно стилі.

Предмет дослідження – проектування сценічного костюма з декоруванням народною вишивкою.

Методи дослідження – в основному аналіз літератури та прикладів із вистав. Увага зосереджена на символіці вишивки, її значенні в культурі та сценічному мистецтві. Розглядалися приклади, де вишивка використовується в сценічному образі.

Практичне значення дослідження. Отримані результати можуть стати в нагоді дизайнерам, костюмерам, театрам, освітнім і культурним установам. Їх можна застосовувати в проєктах, що поєднують традицію й сучасність.

Апробація результатів дослідження:

- Участь у Всеукраїнському конкурсі молодих дизайнерів-модельєрів «Барви Поділля», м. Хмельницький, 2024 р.
- Участь у I Міжнародному відкритому конкурсі творчих дизайн-проєктів «Арт-погляд»-2025 пам'яті Володимира Томашевського, присвяченого 95-річчю Криворізького державного педагогічного університету.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, список використаних джерел та додатків. Обсяг роботи – 45 сторінки, основний зміст роботи викладено на 28 сторінках.

РОЗДІЛ 1. СТВОРЕННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ З ЕЛЕМЕНТАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ВИШИВКИ

1.1 Історико-культурні основи української вишивки у сценічному костюмі

Українська вишивка є однією з найдавніших форм декоративно-ужиткового мистецтва, що глибоко вкорінилася в культурі нашого народу. Вона зберегла в собі багатовікову традицію, закладену ще з часів Київської Русі, коли вишиті елементи слугували ознакою статусу та оберегом. Залежно від регіону України формувалися різні стилі, техніки та символи, притаманні лише певній місцевості. Через орнаменти й кольори вишивки передавалася інформація про походження, соціальний стан, вік і навіть сімейний стан власника. У цьому контексті вишивка має не лише естетичну, а й глибоко семіотичну функцію.

На сцені вишивка починає працювати по-новому. Вона вже не просто для краси – вона стає частиною образу, який передає глядачам певну думку, настрій, сенс. Коли артист виходить у вишитому костюмі, це не тільки про народне мистецтво. Це ще й про спілкування з людьми через щось глибше – через символи, які знайомі кожному українцю [17, с. 190].

Зараз це особливо важливо. Бо багато людей почали більше замислюватися над тим, хто вони і звідки. Вишивка на сцені допомагає не просто прикрасити виступ, а показати щось справжнє. Такі костюми вже не просто елемент шоу – вони як жива пам'ять, що з'єднує наше минуле з теперішнім.

Упродовж століть українська вишивка не лише збереглася, а й розвивалася, пристосовуючись до нових історичних і культурних реалій. Зміни політичних режимів, індустріалізація, урбанізація – усе це впливало на форму й функції вишивки. Проте навіть у найскладніші періоди вона залишалася символом національної ідентичності. У ХХ столітті вишивка стала важливим елементом сценічного костюму у фольклорних ансамблях, театральних постановках і кіно [8, с. 226]. Вона допомагала відтворювати епоху, створювати атмосферу, передавати характер героя.

У період відродження національної культури вишивка знову посіла провідне місце у сценографії та дизайні сценічного вбрання. Вона стала невід'ємною частиною образів українських співачок, акторок і ведучих, які представляють Україну як у межах країни, так і на міжнародній арені [13]. Таке поєднання традиційного й сучасного дозволяє глядачам відчутти глибину культурного коду, що стоїть за декоративними елементами. У сучасному мистецтві дедалі частіше використовуються мотиви вишивки як засіб художнього вираження. Це створює новий рівень сприйняття традиції – не як музейного експоната, а як живої матерії.

Особливо важливою є регіональна специфіка української вишивки, зокрема традиції Центральної України. Кіровоградщина, як один із центрів автентичної вишивки, демонструє унікальні зразки технік, кольорів і мотивів. Саме ці джерела нині активно досліджує та популяризує етнолабораторія «Баба Єлька», яка збирає зразки сорочок, рушників та іншого текстилю (Рис. А.1-2). Вивчення цих артефактів дозволяє відтворити справжні культурні сенси й уникнути поверхового трактування традиції. Така робота є особливо цінною у контексті створення сучасних сценічних образів.

Завдяки діяльності подібних ініціатив ми можемо працювати не лише з репліками, а й з оригінальними орнаментами, що дійсно побутували в певному середовищі. Це дозволяє створити костюм, який несе у собі історію конкретного регіону, родини чи навіть особистості. Такі об'єкти не лише прикрашають сцену, а й навантажуються культурною енергією. Вони стають дієвим інструментом культурної дипломатії, здатним викликати інтерес і повагу в міжнародному середовищі. Особливо, коли йдеться про високу сцену – конкурси, фестивалі, концертні тури.

У ХХІ столітті на тлі гібридної війни за ідентичність українська вишивка стає зброєю культурного спротиву [7]. Вона зберігає пам'ять про себе у швах, нитках і орнаментах, які створювалися з любов'ю і вірою. Сценічний костюм із вишивкою – це вже не просто декоративна одиниця, а вислів національної гідності, глибини й автентичності. Саме тому митці, модельєри й дизайнери усе

частіше звертаються до вишивки як до потужного інструменту візуального й емоційного впливу. Вона дозволяє говорити про складне простою, впізнаваною мовою.

Важливим є також технічний аспект. Адже українська вишивка – це не лише мотиви, а й конкретні техніки виконання: хрестик, лиштва, занизування, мережка тощо. Кожна з цих технік має свою історію, функцію та декоративну силу. У сценічному костюмі це дає можливість досягти різних ефектів – від графічної строгості до ніжної прозорості. Такі техніки можуть бути адаптовані до сучасних матеріалів, не втрачаючи при цьому своєї сутності.

Українська вишивка завжди була поліфункціональною: вона оберігала, прикрашала, інформувала [27]. Сьогодні ці функції зберігаються, але трансформуються відповідно до вимог сцени та глядацького сприйняття. Артист, вбраний у вишитий костюм, стає своєрідним медіатором між традицією і сучасністю. Глядач зчитує ці коди, навіть якщо не завжди усвідомлює їх. Це робить сценічний костюм не лише елементом візуального оформлення, а й повноцінним учасником виступу.

Сценічне мистецтво потребує мови образів – простої, але такої, щоб одразу було зрозуміло, про що йдеться. І тут вишивка дуже доречна. Вона допомагає зробити акцент, підкреслити зміст пісні або театральної сцени. Для української сцени це особливо важливо – глядач хоче бачити не тільки талановитого виконавця, а й щось рідне, знайоме, те, що викликає емоції. Костюм з вишивкою часто справляє саме такий ефект – він може зворушити, викликати теплі асоціації [1, с. 15]. Тому робота над ним – це не просто пошиття, а щось глибше й відповідальне (Рис. А. 3-4).

Зараз багато дизайнерів поєднують старе й нове. Експериментують з формою, кольором, тканинами. Але при цьому стараються не загубити суть – зв'язок із нашими коренями, з тим, що було до нас. І саме так народжуються нові сенси. Традиція не зникає – вона просто змінює форму, щоб бути зрозумілою сучасній людині. Це дуже важливо для сцени, бо зовнішній вигляд артиста – це теж частина того, що він говорить публіці.

Щоб вишивка у сценічному костюмі виглядала вдало, потрібно знайти баланс – між справжнім і новим. Бо якщо перегнути в якийсь бік, можна або зробити надто банально, або взагалі спотворити зміст. Тому важливо знати, з чим маєш справу: читати, дивитися зразки, питати фахівців, радитися з етнографами. Це допомагає краще зрозуміти традицію й не втратити її суть.

Етнолабораторії, зокрема «Баба Єлька», виконують тут неоціненну роль, бо зберігають, документують і транслиують справжню українську традицію. Саме такі джерела й мають лежати в основі сценічного дизайну.

Коли вишивка стає частиною сценічного костюму, вона перестає бути просто декоративним елементом – вона перетворюється на акт комунікації. Через вбрання митець доносить свою повагу до культури, історії, пам'яті. Це не лише краса, це – зміст. А кожен глядач, що споглядає вишиваний образ на сцені, стає учасником цього діалогу. І саме в цьому полягає сила української вишивки.

1.2 Художньо-естетичні аспекти використання вишивки у сценічному костюмі

Вишивка в сценічному костюмі виконує важливу художню функцію, створюючи яскравий візуальний образ, що запам'ятовується глядачу. Її декоративні елементи не лише прикрашають одяг, а й формують цілісне художнє враження, яке підсилює настрій виступу. Колір, композиція орнаменту, ритміка стібків – усе це працює на розкриття характеру сценічного образу. У сценічному середовищі вишивка має бути не тільки красивою, а й функціональною, відповідати жанру, сюжету та виконавському стилю. Завдяки цьому вона стає потужним засобом емоційного впливу.

Колористика у вишивці має вирішальне значення для сприйняття костюму на сцені. Кольори підсилюють або, навпаки, пом'якшують емоційне напруження, акцентують увагу на важливих деталях, допомагають передати настрій [8, с. 226]. У сценічних образах часто використовують яскраві контрасти, але водночас зберігають регіональну палітру, характерну для автентичної вишивки. Наприклад, червоно-чорна гама, притаманна центральноукраїнським сорочкам,

може стати ефектною основою сценічного вбрання. Такий вибір не лише візуально привабливий, а й змістовно навантажений.

Розміщення вишивки на костюмі має велике значення для композиційного балансу. На сцені, де все повинно бути помітним з відстані, важливо правильно розмістити акценти – на грудях, рукавах, поясі, подолі. У цьому контексті вишивка працює як орієнтир для глядацького погляду, ведучи його по костюму і допомагаючи краще сприйняти образ. Вишивані елементи можуть підкреслювати пластику рухів виконавця або, навпаки, зосереджувати увагу на статичності. Цей аспект особливо важливий у вокальних виступах, де тіло артиста є головним засобом вираження.

Сценічний костюм потребує масштабності, тож дрібний візерунок може загубитися в залі [1, с. 16]. Тому художники часто адаптують традиційні орнаменти до більших форматів, зберігаючи суть, але змінюючи пропорції. Таке художнє переосмислення не є відходом від традиції, а її розвитком у нових умовах. Саме тут виникає зв'язок між етнографією й сценографією, між збереженням і трансформацією. Цей баланс визначає естетичну вартість сценічного костюму з елементами вишивки.

Форма костюму також впливає на сприйняття вишивки. Наприклад, на сцені часто використовуються силуети, які дозволяють максимально виразно подати орнамент – розширені плечі, пишні рукави, широка спідниця. Це не лише зручно для виконавця, а й візуально ефектно. Вишивка «оживає» під час руху, створюючи ілюзію динамічного візерунку. У результаті костюм починає взаємодіяти з музикою, світлом, простором.

Одним із важливих завдань художника по костюмах є знайти гармонію між національною символікою та сучасними естетичними уявленнями. Надмірне перенасичення костюму орнаментами може викликати відчуття перевантаження, а надто модернізований варіант – втрату зв'язку з традицією [10, с. 34]. Тому важливо ретельно продумувати кожен елемент: лінії крою, тип тканини, кольорову гаму, декоративні деталі. Естетика має залишатися впізнаваною, але

не буквальною, щоб дозволити сучасному глядачу прочитати сенси. Так костюм стає актуальним, автентичним і естетично цілісним водночас.

Тканина, на якій виконується вишивка, повинна бути не лише міцною, а й придатною для сцени. Вона має не створювати зайвого блиску, який може спотворити образ під освітленням, але й не бути занадто матовою, щоб не втратити глибину орнаменту[14]. Вишивка на сцені має «грати» – вловлювати світло, переливатися, акцентувати об'єм. Тому все частіше використовуються тканини з натуральними волокнами, зокрема льон, батист, домоткане полотно, шовк. Їх текстура сприяє створенню багатого, глибокого зображення.

У сценічному костюмі важливе значення має символізм вишивки. Кожен знак, кожна фігура в орнаменті несе в собі зміст, який підсвідомо сприймається глядачем. Наприклад, зірки, хрести, ромби, квіти, птахи – усе це має своє семантичне навантаження. Використання таких символів у сценічному контексті дозволяє передати додаткову інформацію, підсилити настрій композиції, підкреслити ідею твору. Це своєрідна мова, що звучить паралельно з музикою або текстом.

Для досягнення цілісного художнього ефекту вишивка в сценічному костюмі часто поєднується з іншими декоративними техніками. Це може бути аплікація, ткацтво, мереживо, вишивка бісером чи золотими нитками. Такі комбінації розширюють палітру виразних засобів і створюють ефект глибини, об'єму, багатшаровості. Особливо ефектно це виглядає в умовах сценічного світла, де багатовимірність фактур грає ключову роль. Тоді костюм не лише прикрашає, а й вражає.

Успішно створений сценічний образ не просто демонструє красу, а й утверджує певні цінності. Вишивка в цьому контексті стає інструментом передачі української ідентичності, історичної тяглості, національного характеру. Вона дає можливість митцю не лише прикрасити себе, а й осмислено презентувати себе як представника культури. У такому вигляді сценічний костюм перетворюється на маніфест, звернений як до національної, так і до

міжнародної аудиторії. Його естетика формується на перетині емоцій, сенсів і художнього задуму.

Окрему роль відіграє образ виконавиці – жінки на сцені. Її костюм із вишивкою має бути не лише функціональним, а й таким, що підкреслює жіночність, силу, ніжність або драматизм – залежно від задуму. Вишиті елементи здатні підкреслити тендітність або велич, інтимність або урочистість. Вони допомагають розкрити характер героїні або виконавиці, надати їй індивідуальності[27]. Усе це формує естетичну складову сценічного образу.

Сучасні художники активно досліджують можливості нових технологій для відтворення вишивки. Це цифровий друк орнаментів, лазерне вирізання, машинна вишивка, яка імітує ручну техніку. Однак навіть за таких умов важливо зберігати візуальну наближеність до традиційних форм. Адже саме ця візуальна мова є тим кодом, який прочитує глядач, навіть не маючи спеціальних знань. Це зберігає мистецтво вишивки як естетичне і комунікативне явище.

Естетика вишивки не є статичною – вона еволюціонує разом із суспільством. Але суть вишивки все одно залишається тією самою – гармонія, ритм, символи. Саме завдяки цьому навіть дуже сучасні сценічні образи не втрачають зв'язку з традицією. У кожному стібку, в кожній лінії – щось із минулого. Ніби можна уявити ту жінку, яка це колись вишивала, як вона сиділа й вкладала туди частинку себе. Можливо, саме тому вишивка досі надихає – вона жива, справжня.

І загалом, вишивка в сценічному костюмі – це не просто щоб красиво було. Це повноцінна частина образу. Вона допомагає передати ідею, настрій, сказати щось важливе без слів. Її сила – в емоціях, у красі, в тому, як вона передає глибокі культурні смисли. Саме тому вона цілком заслуговує на своє місце в сучасному мистецтві. І чим уважніше до неї ставитися, чим більше розуміння вкласти, тим сильніше вона буде діяти на глядача.

Етноволонтери запрошують вишивальниць та аматорів приєднатися до збереження культурної спадщини нашого народу, вишиваючи традиційні

візерунки Кропивниччини за схемами «Баби Єльки» та відновлюючи багаті автентичні традиції наших предків.

Світлана Буланова розповідає: "Мамині спідниці, сукні, я їх переробляла, робила топи та спідниці, додавала щось своє, наприклад, вишивку. Хотілося виглядати по-особливому, не носити те, що носять всі, а бути іншою, виділятися" [2, с. 110].

Зараз Світлана Буланова завжди доповнює свій одяг етнічними аксесуарами – намистами та прикрасами, більшість з яких виготовляє власноруч. Вона впевнена, що традиційні українські елементи можна чудово комбінувати з сучасними стильними речами.

1.3 Досвід використання елементів української вишивки у сучасному театральному та музичному мистецтві

У сучасному театральному та музичному мистецтві українська вишивка стала потужним візуальним і культурним кодом, що дозволяє митцям звертатися до національної ідентичності. Використання вишивки виходить за межі декоративного оформлення – вона стає символом, знаком, діалогом із глядачем. Театральні режисери та художники по костюмах активно залучають традиційні вишивані елементи для створення сценічного середовища, яке «говорить» на глибшому рівні. Це особливо помітно у виставах, що звертаються до історичних або фольклорних тем [2, с. 113]. Вишивка тут виконує роль не лише естетичну, а й смислову.

Хорошим прикладом є вистави в українських театрах, які показують події козацьких часів або боротьбу за незалежність. У таких постановках костюми з вишивкою відіграють важливу роль – вони допомагають передати дух тієї епохи. Вони нагадують про патріотизм, зв'язок з рідною землею, про внутрішній світ героїв. Часто використовують або відтворення справжніх старих вишиванок, або сучасні стилізації, але з увагою до орнаментів.

Це додає виставі правдивості – глядач ніби переноситься в той час. Він бачить не просто акторів у костюмах, а відчуває, що це про Україну, про її історію. І саме такі образи допомагають глибше пережити те, що відбувається на сцені.

У музичному мистецтві вишивка також активно застосовується, особливо у виконанні народних, академічних або фольклорних творів. Співаки та музиканти вбираються у вишиті костюми, які підсилюють національний колорит їхніх виступів [1, с. 17]. Це не лише демонструє повагу до традицій, а й формує певний емоційний фон. Вишивка стає частиною художнього образу, який передається публіці через музику, рух і колір. У таких випадках костюм стає продовженням музичного ряду.

Окрему нішу займають етно-гурти, які поєднують сучасні музичні стилі з елементами українського фольклору. Вишивка в їх сценічному образі – це не лише відсилання до минулого, а й форма культурного спротиву, актуалізація традиції в новому контексті [10, с. 42]. Наприклад, гурти як «ДахаБраха», «Гайдамаки», «Курган і Agregat» використовують вишиті елементи як частину візуального меседжу. Це створює унікальний стиль, який легко впізнати, і який несе в собі глибоке культурне навантаження. Такий костюм працює як символ культурної пам'яті.

У театрах сучасної драми вишивка також знаходить своє місце. Навіть у постановках, що не мають прямого етнічного сюжету, елементи вишивки можуть використовуватися як символічні акценти. Наприклад, сорочка з вишивкою може з'явитися у фінальній сцені як візуальне узагальнення теми. Такий прийом має сильний емоційний ефект, викликає асоціації та дозволяє глибше прочитати зміст вистави. Це приклад того, як традиція інтегрується в сучасне мистецтво.

Не менш показовим є досвід національних балетних театрів, де вишивка часто є основою костюмів для хореографічних постановок на українську тематику. У поєднанні з музикою та пластикою тіла, вишиті костюми створюють цілісну художню картину. Вишивка тут повинна бути особливо виразною, адже рух вимагає ритмічності та гармонійної композиції. Часто застосовуються

стилізовані орнаменти, які мають сценічну масштабність. Вони не лише прикрашають тіло танцівника, а й акцентують на ключових моментах виступу.

Сучасні дизайнери сценічного одягу дедалі частіше звертаються до технік машинної або ручної вишивки, щоб досягти автентичності образу. Вони поєднують класичні орнаменти з інноваційними формами, матеріалами, кольоровими рішеннями. Такі костюми можуть бути як яскраво декоративними, так і мінімалістичними, але завжди з відчуттям глибини. Вишивка стає не лише «прикрасою», а основою смислової структури костюму. У цьому полягає її сила як мистецького інструменту [13].

У проєктах, пов'язаних із театром моди або перформансами, вишивка часто використовується як головний візуальний мотив. Вона виконує функцію маркера національної самобутності в умовах глобалізованого мистецького простору. Глядачі з різних країн здатні «зчитувати» українську вишивку як щось унікальне, виразне, емоційно насичене. Вишивка таким чином перетворюється на інструмент культурної дипломатії. Вона стає частиною мистецького діалогу між культурами.

На міжнародних фестивалях і конкурсах українські митці часто обирають сценічні костюми з вишиваними елементами. Це не лише візуальна демонстрація національної ідентичності, а й засіб культурного впізнавання. Вишивка тут грає роль візуального посла української культури. Вона привертає увагу, викликає зацікавлення, створює асоціації. Це підтверджує її значущість у мистецькому просторі.

Окремо варто згадати участь українських виконавців на Євробаченні, де вишивка неодноразово була елементом сценічного образу. Найяскравішим прикладом є виступ гурту Kalush Orchestra у 2022 році, де етнічні мотиви в одязі доповнили зміст пісні. Це створило цілісний наратив, де костюм і музика взаємодіяли. Вишивка у цьому випадку підсилила символізм і надала виступу глибини [14]. Такий підхід демонструє, наскільки важливою є візуальна складова в мистецтві.

Зараз вишивка все частіше з'являється в молодіжних мистецьких проєктах. Її можна побачити в стріт-театрах, музичних кліпах, показах одягу, інсталяціях. Часто її поєднують із електронною музикою, відео, світлом. Тобто, навіть коли все виглядає дуже сучасно, вишивка там є – і вона зовсім не зайва. Навпаки, вона додає глибини. Це показує, що вишивка вміє змінюватися й залишатися актуальною.

У театральних гуртках чи студіях для дітей і молоді теж часто використовують елементи вишивки. Коли вони готують вистави, то національний костюм допомагає не просто прикрасити сцену, а й щось пояснити. Так діти дізнаються про історію, символи, різні регіони України. Через це у них формується розуміння, хто вони, і з чим вони пов'язані. Вишивка в такому випадку – не просто частина костюма, а ще й спосіб виховання.

У цілому зараз видно, що вишивка перестала бути чимось суто традиційним [2, с. 116]. Вона стала живим елементом мистецтва. Її використовують у дуже різних стилях, і вона при цьому зберігає своє значення. Завдяки цьому виникає зв'язок між минулим і сучасністю, між старшими й молодшими поколіннями. І чим глибше до неї підходять митці, тим сильніший цей зв'язок і вплив на людей.

Висновки до розділу 1

У першому розділі було здійснено ґрунтовний аналіз історико-культурних і художньо-естетичних аспектів української вишивки як елемента сценічного костюму. Дослідження показало, що вишивка в українській традиції має глибоке символічне значення, закріплене у народній пам'яті та естетичних уявленнях поколінь. Її використання в сценічному костюмі забезпечує не лише візуальну впізнаваність, а й формує глибинний зв'язок між сучасним глядачем та культурною спадщиною. Українська вишивка дуже добре підходить для сцени. Вона легко «вписується» в сучасні виступи – в театрі, в музиці, у шоу. Вона не стала менш важливою, навіть навпаки – зараз багато хто через неї показує себе. Бо вишивкою можна передати думку, емоцію, стиль, іноді навіть настрій.

Коли додаєш вишивку до сценічного костюма, все виглядає інакше. Візерунки, кольори, навіть як вони зроблені – це вже не просто прикраса. Це ніби частина історії. Такий костюм вже не просто одяг, а щось глибше. Він допомагає краще донести зміст виступу. І зараз багато артистів це використовують. Бо вишивка – це про нас, про Україну, про наше.

Тому в сценічному костюмі вишивка – це давно вже не просто для краси. Це те, що говорить про наше коріння, про традицію, яку ми переосмислюємо і зберігаємо.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ

2.1. Джерело натхнення та ідеологічна основа образу

Пошук ідеї для сценічного костюма почався з української вишивки. Особливої уваги заслуговує традиція центральної України. Важливим етапом стало спілкування з учасницями етнолабораторії «Баба Єлька». Вони досліджують старі вишиванки з Кіровоградщини, збирають зразки, проводять виставки й майстер-класи (рис. А. 1-2).

Ці зустрічі, розмови, можливість побачити сорочки вживу – усе це дало розуміння не тільки техніки, а й змісту. У кожному орнаменті – символ. У кольорах – певне значення. Не просто вишивка, а цілий світ, який передається з покоління в покоління. Під час живого спілкування стало видно, як багато в цьому тепла, пам'яті, життя.

У результаті з'явилося чітке бачення майбутнього костюма. В основі не лише форма, а те, що за нею стоїть – емоції, настрої, зв'язок із корінням. Саме це стало справжнім джерелом натхнення.

Велике значення мало й те, що учасниці «Баби Єльки» походять з рідного міста, а отже, є відчуття культури на рівні особистої ідентичності. У процесі роботи ми мали можливість на власні очі побачити зразки старовинних вишиванок, доторкнутися до тканин, з яких вони були виготовлені, і навіть зафіксувати деякі схеми для подальшого осмислення. Працюючи над костюмом, ми намагалась не просто взяти автентичні елементи й перенести їх у сучасний вигляд. Хотілося відчувати той внутрішній ритм, у якому колись жили й творили майстрині. У кожному орнаменті, у кожній нитці закладено певний зміст – не просто для краси, а щось емоційне, глибоке, навіть трохи особливе. Найскладніше було не зробити копію, а так вплести ці елементи у сучасний костюм, щоб це виглядало природно і мало сенс.

Костюм, який ми створюємо в межах цієї роботи, призначений для співачки. Тому важливо, щоб він був не тільки яскравим і помітним на сцені, але й передавав емоцію. Адже музика й пісня можуть підсилити враження від

зовнішнього образу та допомогти глядачеві краще відчувати зв'язок з українською культурою і традиціями.

Одяг у цьому випадку має не просто підкреслювати голос артиста, а продовжувати його – бути візуальною «піснею». Це означає, що дизайн не може бути випадковим або надмірно модним: він повинен нести сенс і вкорінення. Вишивка, як знакова система, у цьому контексті виконує значення носія ідеї, яка зчитується на емоційному рівні [18, с. 41].

У процесі спілкування з дослідницями ми дізналися, що багато вишиванок Кіровоградщини мають унікальні орнаменти, що не повторюються в інших регіонах. У цих візерунках закладено багато – вони показують, як жінки колись бачили світ, як жили, яку мали роль у суспільстві. Сьогоднішній культурі важливо мати такі символи. Вони допомагають зберігати нашу ідентичність і передавати її далі – молодшим поколінням. Тому завдання митця – не просто зберегти такі речі, а ще й дати їм нове життя, новий сенс. У такому підході вишивка – це вже не щось з минулого, не просто спогад, а жива частина культури, яку можна переосмислювати і використовувати по-новому [30, с. 263]. Одна з головних цілей цього костюма – показати українську культуру сучасною мовою. Хотілося зробити образ, який би не тільки спирався на традицію, а ще й відкривав її глибину. Щоб це було цікаво людям сьогодні.

Костюм має стати тим акцентом, про який говоритимуть навіть ті, хто зазвичай скептично ставиться до етноестетики. У наш час м'яка сила культури – це не менш потужна зброя, ніж будь-які політичні заяви. Саме тому ми вважаємо, що кожен вишитий елемент на сценічному вбранні – це акт культурної сміливості.

2.2. Формулювання концепції сценічного образу

Формування концепції сценічного образу розпочалося з чіткого усвідомлення того, що сучасне сценічне вбрання повинно не лише вражати, а й промовляти. Ми хотіли зробити костюм, який би поєднував щось рідне, українське, з тим, що зараз виглядає сучасно. Основна ідея – показати, що

вишивка – це не просто прикраса. Вона має зміст, може захищати, щось говорити людям. Через неї можна передати емоції, історію, внутрішній стан. Хотілося, щоб костюм виглядав красиво, але водночас мав глибший сенс.

Ми розробили образ для співачки, яка представляє сучасну Україну. Важливо було, щоб вона виглядала сучасно, але щоб у її вбранні залишалась наша традиція. Тому було обрано вишивку з центральної України. Брили орнаменти з матеріалів, які зібрали етнолабораторія «Баба Єлька». Переглядали багато зразків, поки не знайшли ті, що добре пасують до мого задуму. Хотілося вплести їх у костюм так, щоб усе виглядало гармонійно. Щоб було видно зв'язок між минулим і теперішнім – але без штучності, а щиро і з повагою (рис.)

Сценічний костюм має бути багат шаровим за сенсом, але зручним і ефектним за формою. Ми прагнули знайти баланс між функціональністю та символізмом, щоб він працював і в русі, і в світлі софітів. Основою стало уявлення про рух – не лише фізичний, а й історико-культурний. Нас надихнула ідея «руху традиції»: вона не статична, а здатна змінюватися, не втрачаючи себе. Костюм – це якраз інструмент, за допомогою якого цей рух можна візуалізувати.

Пошук форм для костюму почався зі створення низки пошукових ескізів, кожен з яких фіксував певну версію образу. У них ми експериментували з довжинами, асиметрією, формами рукавів, варіантами обробки. Ці ескізи не були остаточними рішеннями, але вони допомогли визначитися з емоційним тоном і візуальним наративом костюму (Рис. Б.1-4). Ми аналізували, які саме елементи найкраще «працюють» у сценічному середовищі, що допомагає передати характер виконавиці. Врешті-решт зупинилася на комбінованій формі, що поєднує жіночну силуетність і елементи українського строю.

2.3. Процес створення костюма

Процес створення сценічного костюму розпочався з побудови базової конструкції, яка відповідала заданим міркам та силуетним вимогам (Рис. Б.5-10). Для точності було обрано систему крою за методикою Мюллера, яка дозволяє досягти високої посадки виробу. Особливою була точна побудова штанів –

укорочених, з легким об'ємом у стегнах, але зі звуженням донизу. Такий фасон потребує врахування пропорцій, щоб візуально витягнути фігуру, але не перевантажити її деталями. При побудові враховувалась довжина від талії до коліна та індивідуальні особливості форм.

Викрійки створювались спочатку у паперовому варіанті з точними розрахунками відповідно до німецької методики. Було нанесено всі необхідні конструктивні лінії – талії, стегон, колін, довжини виробу. Далі шаблони перенесли на тканину-сублімат, з якої було виготовлено макет для першої примірки. Під час примірки перевірялась посадка, симетрія та відповідність задуму. Макет дав змогу оцінити свободу руху та візуальний ефект у реальних умовах.

Після коригувань викрійок розпочалася робота з пошиття (Рис. Б.11-Б.13). Основною тканиною для сорочки стала щільна бавовна білого кольору, яка добре тримає форму та дозволяє якісно вишивати. Для штанів була обрана легка костюмна тканина зі змішаним складом, яка має еластичність і не створює заломів. Внутрішні шви оброблялися з використанням французької техніки, що забезпечує акуратність і довговічність. Кожен етап роботи перевірявся на відповідність початковому ескізу.

Початок пошиття розпочався з сорочки, яка мала стати центральним елементом костюму. Було обрано фасон із розширеними рукавами, що гарно виглядають у русі та додають пластичності образу. Комірець вирішено було не робити класичним – його замінила декоративна вставка з вишивкою, що закріплює візуальний акцент. У місцях, де мала розміщуватись вишивка, були залишені технологічні прорізи. Це дозволило вишивати вручну вже після основного складання виробу.

Етап пошиття розпочався зі з'єднання основних деталей сорочки – пілочки, спинки, рукавів. Далі було виконано плечові та бокові шви, а також оброблено пройми. Усі шви виконувались з подвійною перестрочкою для надійності. Особливу увагу приділено обробці країв, щоб запобігти осипанню тканини.

Комірець і манжети пришивались в останню чергу, аби врахувати точну довжину та посадку рукава.

Для штанів спочатку з'єднувались середні шви, потім бокові. Моментом стало точне підлаштування довжини та прилягання в талії. Для кращої зручності було додано внутрішню резинку та застібку на гудзик. Низ штанів підшито вручну потайним швом для збереження чистоти силуету. Шви фіксувались прасуванням, що також надало виробу акуратності.

Окремим блоком стала вишивка, яка виконувалась згідно з адаптованою схемою на основі орнаментів із Кіровоградщини (Рис. Б.14-18). Робота розпочалась ще до зшивання сорочки, аби мати доступ до всіх потрібних площин тканини. Було використано техніку хрестика кольоровими нитками DMC. Композиційно орнамент розташовувався у зоні рукавів і грудей, символізуючи захист, силу та жіночу енергію. Фотофіксація процесу пошиття подана у додатках (Рис.Б.19-Б.20).

2.4. Економічні підрахунки виготовлення сценічного костюму

Рентабельність костюму – частина загального проєкту, що дозволяє визначити його цінність не лише як творчого виробу, але й як потенційного комерційного продукту. Основними чинниками для аналізу стали вартість матеріалів, затрати на виготовлення, часові ресурси, а також порівняння з ринковими аналогами. Варто враховувати, що мова йде про унікальний виріб ручної роботи з автентичними елементами, що підвищує його вартість. Разом із тим проєкт мав зберегти баланс між витратами й реальними можливостями реалізації. Виріб повинен бути доступним для співачок, артисток або творчих колективів, а не залишатися лише концептуальною розробкою.

Розрахунок почався з підбору тканин та фурнітури. Основна тканина – бавовна для сорочки – обійшлась в 280 грн за метр при потребі 1,6 м, тобто 448 грн. Тканина на штани – костюмна з додаванням еластану – коштувала 350 грн за метр, використано 1,8 м, що дорівнює 630 грн. Для підкладів, ниток, прокладних матеріалів та зміюк витрачено ще приблизно 400 грн. Загальна вартість матеріалів склала 1 478 грн.

Додаткову вартість становить машинна вишивка.

Швейні роботи – також стаття витрат. Умовна вартість індивідуального пошиття сорочки – від 1500 грн, штанів – від 1200 грн. Таким чином, роботи з пошиття у сукупності склали орієнтовно 2 700 грн. Сюди включено всі операції: кроєння, обробка, примірки, ручна збірка, фіксація вишивки, фінальне оздоблення. За умови серійного виробництва ціна могла б знизитись, але у межах індивідуального продукту вона залишається високою. Загальна собівартість костюму у поточній розробці становить 7 178 грн. До цієї суми входять витрати на тканини, нитки, фурнітуру, вишивку та пошив. Оскільки мова йде про творчий продукт, варто додати умовну вартість авторської ідеї, розробки концепції та унікального дизайну – орієнтовно ще 1500 грн. Це підвищує цінність виробу на ринку та дозволяє розглядати його як преміум-продукт. Остаточна умовна ціна виробу може стартувати від 8 500 грн при індивідуальному замовленні.

Для визначення рентабельності виготовлення сценічного костюма було здійснено економічний розрахунок, що включає собівартість матеріалів, оплату праці, амортизаційні витрати та можливу роздрібну вартість виробу. В якості основи використано орієнтовні ціни на тканини, нитки, фурнітуру, вартість електроенергії для обладнання, витрати на транспорт та супутні послуги. Загальна собівартість виготовлення одного костюму розраховується за формулою:

$$C = C_m + C_o + C_d + C_a,$$

де:

C – повна собівартість,

C_m – витрати на матеріали (тканини, нитки, фурнітура),

C_o – оплата праці (враховуючи середню ставку годинної праці майстра),

C_d – додаткові витрати (електроенергія, транспорт, обслуговування),

C_a – амортизація обладнання.

Очікувана ціна реалізації костюму формується з урахуванням прибутковості та ринкової вартості подібних дизайнерських виробів. Для визначення прибутку та рентабельності застосовується наступна формула:

$$П = Ц - С,$$

де:

П – прибуток,

Ц – ціна реалізації,

С – собівартість.

Рівень рентабельності визначається за формулою:

$$P = \left(П - С \right) \times 100\%$$

де:

P – рентабельність у відсотках,

П – прибуток,

С – собівартість.

В межах цього проєкту вийшло, що собівартість одного сценічного костюма – 2500 гривень. Це разом із тканиною (брали якісний льон), авторською вишивкою, декором, оплатою роботи й іншими дрібними витратами. Продавати планували за 4500 гривень. Тобто прибуток з кожного костюма –десь 2000 гривень. Якщо глянути, то це близько 80% рентабельності. Як на мене - цілком нормально, прибутково.

Ще один плюс - якщо буде більше замовлень, то витрати на один костюм зменшаться. Бо матеріали можна буде купувати дешевше, оптом, і робота вже піде швидше, бо процес стане більш відпрацьований.

Це відкриває перспективи для масштабування виробництва або співпраці з виконавцями, які потребують унікальних сценічних образів. Висока рентабельність та культурна цінність костюму створюють підґрунтя для подальшого розвитку проєкту в межах сучасного українського бренду сценічного вбрання.

Висновок до розділу 2

У другому розділі було детально розглянуто процес створення сценічного образу з елементами української вишивки, починаючи від формулювання концепції та джерел натхнення, завершуючи розрахунком рентабельності. В

основі концепції лежало прагнення популяризувати українську культуру через сучасне втілення автентичних форм, що здатні зацікавити навіть найвибагливішого глядача. Джерелом натхнення стали матеріали етнолабораторії «Баба Єлька», безпосереднє спілкування з її учасницями, а також практичний досвід попередніх творчих проєктів. Створення костюму передбачало уважне опрацювання крою, підбір тканин і декоративних елементів, розробку вишивки на основі зразків із Кіровоградщини. Завдяки використанню техніки Мюллера, костюм поєднав традиційність із високою якістю виконання.

Практична реалізація ідеї вимагала ґрунтовної підготовки, в тому числі створення пошукових ескізів, вибору фасону, відпрацювання силуету та пропорцій. Особлива увага приділялась гармонійному поєднанню кольорів, а також тому, як образ виглядатиме на сцені з урахуванням освітлення та відстані до глядача. Розрахунок рентабельності засвідчив економічну доцільність подібного виробництва у форматі кастомних або лімітованих колекцій. Костюм має не лише художню, а й комерційну цінність, зберігаючи при цьому свою унікальність. Цей досвід продемонстрував, що автентичність може бути сучасною, а українська естетика – актуальною і привабливою для широкої аудиторії.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження було всебічно розглянуто українську вишивку як змістовний і функціональний елемент сценічного костюма, що дозволяє здійснювати інтеграцію автентичних символів у сучасний дизайн. Теоретичний аналіз засвідчив, що вишивка в українській культурі є не лише способом декорування, а й багатошаровою комунікативною системою, що репрезентує історичну тяглість, регіональну специфіку та ціннісні орієнтації спільноти. Її використання в контексті сценічного мистецтва дозволяє досягти підвищеної естетичної виразності й глибини смислового навантаження візуального образу.

Окрему увагу у роботі приділено формуванню сценічного образу на основі етнографічно достовірних зразків вишивки Центральної України. У результаті аналітичної роботи з матеріалами, зібраними етнолабораторією «Баба Єлька», та залученням методів дизайнерського моделювання було створено концептуальний костюм, що об'єднує традиційні символи з сучасною естетикою. Застосовані конструктивні рішення та технологічні підходи (зокрема методика Мюллера) дали змогу адаптувати автентичні форми до вимог сцени, зберігаючи баланс між функціональністю, зручністю та композиційною цілісністю.

Розроблений костюм має подвійний потенціал: естетичний — завдяки використанню регіональної орнаментики та художньо виваженого силуету, та комунікативний — через відсилання до історико-культурного коду. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям у сценографії, де зростає значущість ідентифікаційних маркерів і візуального наративу. Проєкт довів доцільність переосмислення вишивки не як статичного символу минулого, а як динамічного елемента сучасного костюма, здатного виконувати функції інтерпретації культурного досвіду.

Емпірична частина роботи підтвердила також економічну раціональність застосування вишивки у сучасному сценічному вбранні. Розрахунки собівартості й рентабельності виготовлення виробу демонструють можливість поєднання авторського підходу з перспективою серійного виробництва або кастомного

замовлення. Це свідчить про наявність потенціалу для реалізації дизайнерських ідей у прикладній площині — через творчі майстерні, співпрацю з артистами або брендування сценічного одягу.

Результати дослідження можуть бути використані у подальших науково-практичних розвідках з культурного дизайну, сценографії, теорії моди та етнографічного стилю. Створений у межах кваліфікаційної роботи костюм може слугувати зразком для розробки подібних проектів, спрямованих на популяризацію національної спадщини в умовах глобалізованого культурного простору. Вишивка, як показано у дослідженні, не є фіксованою естетикою минулого, а є інструментом культурного відтворення, що забезпечує спадкоємність символів і змістів між поколіннями.

Таким чином, на основі проведеного теоретичного аналізу, практичної реалізації сценічного костюма та розрахунку рентабельності, роботу можна вважати повноцінним внеском у галузь дизайну костюма з орієнтацією на культурно-національну ідентичність. Отримані результати демонструють, що поєднання традиційних технік із сучасними дизайнерськими підходами дозволяє створювати оригінальні, концептуально вивірені та культурно значущі сценічні образи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богданець-Білокаленко Н. Образ вишиванки у творах для дітей. Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки : зб. тез Всеукр. наук.-практ. онлайнконф., 21 трав. 2020 р. Київ : Педагогічна думка, 2020. С. 15–17.
2. Борис І. О. Робота актора з режисером у перехідний період між реалістичним та емоційно-енергетичним способами існування. Культура України. 2012. Вип. 38. С. 110–117.
3. Білан Т. О. Театральне мистецтво в контексті художньо-мистецького знання. Молодь і ринок. 2012. № 8 (91). С. 21–26.
4. Веселовська Г. І. Український театральний авангард. Київ : Фенікс, 2010. 367 с.
5. Веселовська Г. І. Театр Миколи Садовського (1907–1920). Київ : Темпора, 2018. 304 с.
6. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2008. № 28. С. 263–273.
7. Горняткевич Д., Ненадкевич Л. Вишивка. Інтернет-енциклопедія України. URL: <http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CE%5CM%5CEmbroidery.htm> (дата звернення: 04.06.2025).
8. Владимірова Н. В. Західноєвропейський театр у динаміці культуротворчого процесу межі ХІХ–ХХ століть. Харків : Щек, 2008. 226 с.
9. Габелко В. Сценограф і графік Іван Бурячок (1877–1936). В МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія. 2006. Вип. 3. С. 29–37.
10. Ганаба С. Мислення для сучасної епохи: освітні інтенції. Зб. наук. пр. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України. Сер. : Педагогічні науки. 2023. № 34(3). С. 25–42.
11. Горбачов Д. Лицарі голодного Ренесансу. Київ : Дух і Літера, 2020. 304 с.

12. Гринишина М. Театральна культура рубежу XIX–XX століть. Реалізм. Дискурс. Київ : Фенікс, 2013. 220 с.
13. Данилейко Л. Вплив світової сценографії на становлення художника театру в Україні. Вісник Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв. Сер. : Сценічне мистецтво. 2024. Т. 7, № 2. С. 115–129. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-759X.7.2.2024.314150> (дата звернення: 04.06.2025).
14. Денисюк Ж. Вишиванка як об'єкт україноцентричного наративу та національно-культурної ідентичності в інформаційному просторі. Українознавство. 2022. № 4 (41). DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.41.2022.262936> (дата звернення 04.06.2025).
15. Драк А. М. Українське театральне-декораційне мистецтво. Київ : Держ. вид-во образотвор. мистецтва і муз. літератури УРСР, 1961. 147 с.
16. Закодована вічність в українських орнаментах : метод. зб. / уклад. Т. В. Куракова. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. 96 с.
17. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР. Київ : Наук. думка, 1988. 190 с.
18. Карпенко Д. В. Архетипи в українській хореографічній культурі та народносценічних танцях. Вісник Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. 2023. № 4. С. 38–44.
19. Климаш Р.-Б. Українська народна культура в канадських преріях. Київ : Дуліби, 2013. 322 с.
20. Козирєва А. А., Бурлей Л. О. Історія українського народного танцю. Краматорськ : ДОНМЦК, 2020. 58 с.
21. Коваленко Г. Театральний конструктивізм 1920-х років. Нариси з історії театального мистецтва України XX століття / ред. В. Сидоренко. Київ : Інтертехнологія, 2006. С. 301–325.
22. Ковальчук О. Сценографічна практика у просторі XX століття: київські реалії. Київ : Фенікс, 2019. 208 с.

23. Корнієнко Н., Веселовська Г., Левченко О. Лесь Курбас і світовий театральний контекст : матеріали наук. конф. Київ : Нац. центр театр. мистец. ім. Л. Курбаса, 2012. 210 с.
24. Косаківська Л. П., Чепалов О. І. Танцювальний фольклор і становлення українського національного хореографічного мистецтва. Культура України. 2001. № 8. С. 47–57.
25. Раєвська Ю. М. Гоголь «Ревізор». Театр М. Садовського (1907). Український театр XX століття: антологія вистав / ред. М. Гринишина. Київ : Фенікс, 2012. С. 31–46.
26. Садовський М. К. Мої театральні згадки, 1881–1917. Київ : Державне видавництво України, 1930. 245 с.
27. Українські узори / зібрала Олена Пчілка ; передм. К. Дацького. 6-е вид. Новий Ульм : УВ, 1947. 10 с. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/11927/file.pdf> (дата звернення 04.06.2025).
28. Фіалко В. Театр України II половини XX століття: образна лексика. Київ : Дух і Літера, 2016. 220 с.
29. Червонська Л. М. Особливості створення дитячого сценічного костюма за мотивами українського народного одягу. Молодь і ринок. 2017. № 8. С. 29–33.
30. Шабаліна О. Розвиток українського хореографічного мистецтва на початку XX ст.: джерела та тенденції. Вісник Львів. нац. акад. мистецтв. 2008. № 28. С. 263–273.
31. Шевченко В. Т. Мистецтво балетмейстера в народно-сценічній хореографії : навч.-метод. посіб. Київ : ДАКККиМ, 2006. 189 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рис. А. 1-2. Експонати етнолабораторії «Баба Єлька»

Рис.А. 3-4 Аналоги

Рис. Б. 1. Пошуковий ескіз

Рис. Б. 2. Пошуковий ескіз

Рис. Б. 3. Пошуковий ескіз

Рис. Б. 4. Пошукові ескізи

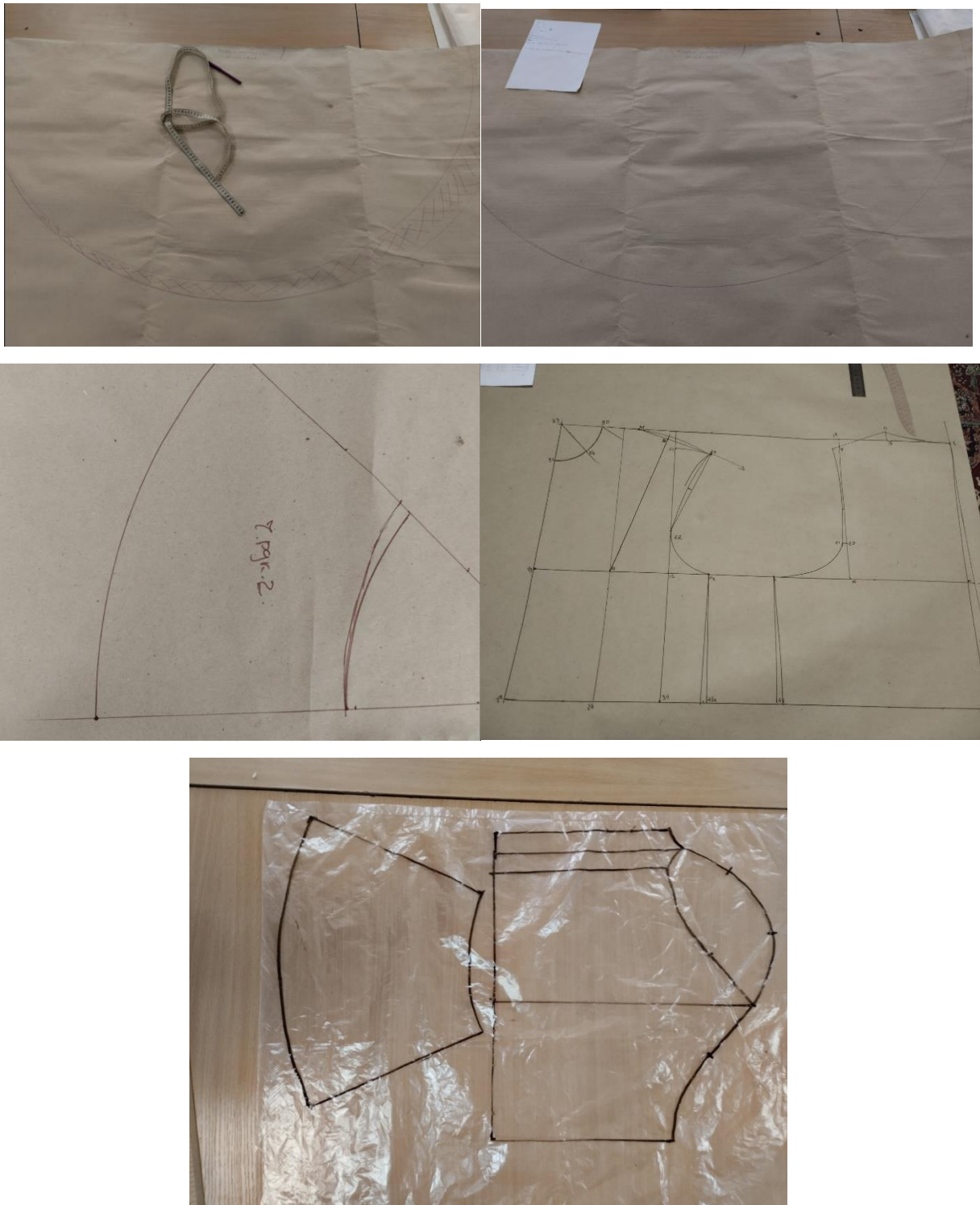

Рис. Б 5-9. Базові основи креслення сукні

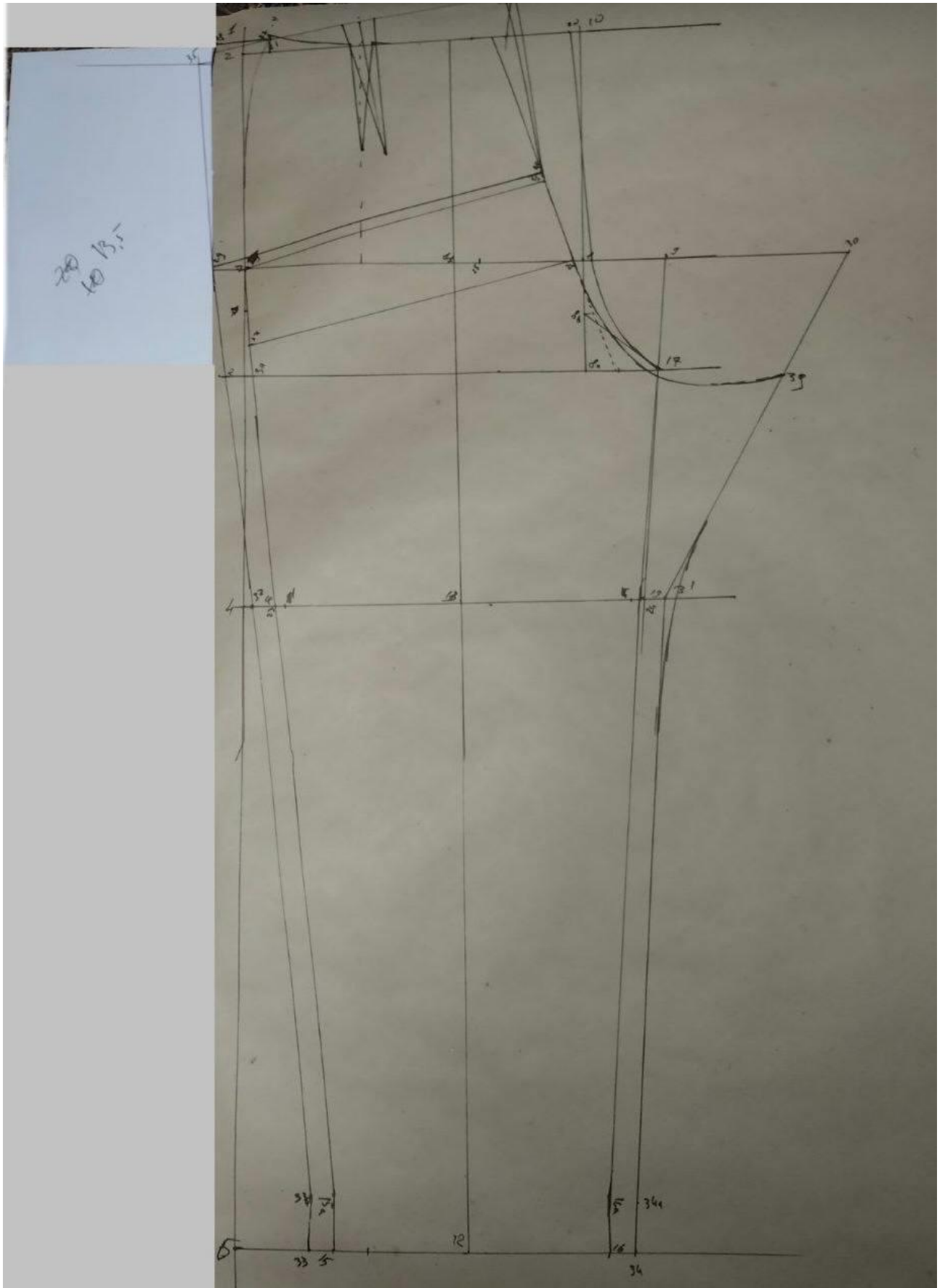

Рис. Б.10. Базова побудова штанів

Рис. Б.11. Процес пошиття виробу

Рис. Б.12. Процес пошиття виробу

Рис. Б.13. Процес пошиття виробу

Рис. Б.14. Аналог вишивки

Рис. Б. 15-16. Вишивка коміра і планки

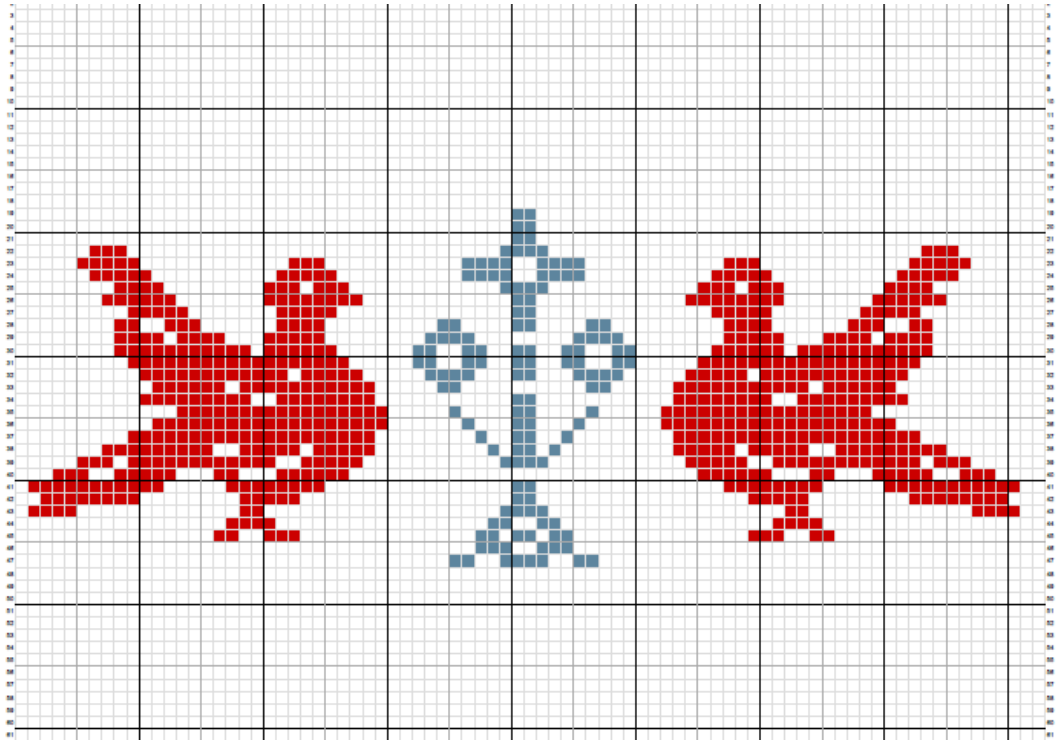

Рис. Б.17. Схема вишивки

Рис. Б. 18. Вишивка підбійки

Рис. Б.19. Примірка на манекені

Рис. Б. 20. Етапи пошиття

Рис. Б. 21. Етнічність у сучасності. Участь у Всеукраїнському конкурсі «Барви Поділля». Конкурс ескізів одягу, номінація «Живописний ескіз»

Рис. Б. 22. Участь в I Міжнародному відкритому конкурсі творчих дизайн-проектів «Арт-погляд» - 2025